

Sunday Chabura

הלכות תפילין

סדר טלית ותפילין

מראה מקומות

(א) טור או"ח ריש סימן כ"ה ואחר שנתעטף בציצית יניח תפילין מיד. ודייקו המפרשים מזה שיש להקדים עטיפת הטלית קודם מצות הנחת תפילין. ונאמרו בזה ד' טעמים

(ב) נימוקי יוסף הל' ציצית (סוף מס' מנחות) י"ב. ד"ה וכבר נשאלתי מביא ב' טעמים (ודבריו מובא בב"י) א' משום שמצות ציצית שקטלה נגד כל המצוות. ב' משום תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם. דהיינו שמצות ציצית הוא יותר תדיר משום שנהוג גם בשבת ויו"ט שאינם זמן תפילין.

(ג) ב"י או"ח ריש סימן כ"ה בא"ד וכתב האגור, מביא בשם הזוהר שתחילה אשר פורש טלית על עצמו ואח"כ קושר עצמו בתפילין

(ד) בשו"ע או"ח סימן כ"ה סעיף א' כתב המחבר טעם אחר שמקדימין ציצית להנחת תפילין, והוא משום שמעלין בקודש. וצ"ע למה מניח הטעמים שמביא בב"י, ואוחז בטעם חדש?

(ה) לבוש סימן כ"ה סעיף א' בא"ד ועוד כתב בשו"ע מוסיף טעם אחר למה מקדימין מצות ציצית למצות תפילין. והוא משום שזמנו קודם, דהיינו משילבש בגדו בבוקר, משא"כ תפילין לא שייך שיניחם קודם שהוא מלובש בבגדים]

(ו) שאגת אריה סימן כ"ה הק' על דברי השו"ע דמה ענין מעלין בקודש לנידון דידן? הא מסתברא להיפך שצריך לעשות את המקודש יותר קודם? וענין של מעלין בקודש הוא בתשמיש דקדושה שמעלין לעשות ממנו דבר של קדושה יתירה?

(ז) דגול מרבבה (לבעל נודע ביהודה) על השו"ע שם הק' ג"כ קושית השאג"א.

(ח) ביאור הלכה ד"ה שמעלין בקודש תירץ קושיא הנ"ל שכאן איירי שהאדם עולה בקודש ולא קמייירי שמצות תפילין הוא יותר קדוש, אלא שיש סדר של עלייה בקדושת האדם בבוקר שתחילה פורש טלית ואח"כ מניח תפילין. (נמצא שהמחבר תופס דברי הזוהר שמביא בב"י לעיקר הטעם שמקדימין הטלית)

הנה, המחבר שם מוסיף שלפי הנ"ל צריך ליזהר שלא להניח כיס התפילין למעלה כדי שלא יפגע בו תחילה ויצטרך להניחם תחילה משום אין מעבירין על הצוות

(ז) מג"א ס"ק א' כתב שאין קפידא בזה אם הן עדיין מונחין בכיס. וכן פסק בשו"ע הרב ס"ק ג'

(ח) מיהו רוב האחרונים חולקים עליהם. עי' ביאור הלכה ד"ה שלא יניחו שכתב שאם התפילין מונחים למעלה בתוך הכיס צריכים להניחם תחילה אפילו אם הוא מתבייש

(ט) ערוך השולחן ס"ק ג' מסכים לדברי המג"א שבאמת אין בזה כ"כ משום אין מעבירין על המצוות, אלא שמוסיף שכיון שהטעם שמקדימין הטלית ג"כ אינו מבורר כ"כ (משום קושית השאג"א) משו"ה אם פוגע בתפילין, מניחם תחילה.

(י) כף החיים ס"ק בא"ד לפי דברי האר"י מסיק שלעולם לובשין הטלית קודם, ואפילו אם פגע בתפילין תחילה

כה פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן

[א] אם מקדים הנחת תפילין לציצית: [יג] עד אימתי צריך להשהות תפילין עליו: בראש חדש חולצין תפילין קודם מוסף: [ו] הנוהגים להכין תפלה של ראש עם של יד קודם הנחת של יד בורע טועים הם: אסור להוציא תפלה של ראש מהתיק קודם שתהיה של יד מונחת: [ה] הא דאסור לשוח בין תפלה לתפלה אינו משום ברכה שאינה צריכה דבלאו הכי אסור לשוח: [יב] כשממשמש בתפילין מה מברך: חלץ תפיליו על דעת להחזיר מיד אם צריך לברך: דין נשטו ממקומן שוה לחלצן מדעתו: הניח תפלה של יד ונפסק הקשר והוצרך לעשות קשר אחר אם צריך לברך שנית: מותר לברך על תפילין שאולין אבל לא על גזולים:

צריך לחזור ולברך ומה יברך: [יא] הראש היה מניח של ראש קודם שיכרוך הרצועה סביב הזרוע: [יב] כל אימת דממשמש בהו להחזירם למקומם צריך לברך:

(6) ואחר שנתעטף בציצית יניח תפילין מיד

כדי שיהיו מצויין לו ב' בשעת קריאת שמע ותפילה

כה א ואחר שנתעטף בציצית וכו'. נראה דהא דמקדים להחטוף ציצית הוא לפי שציצית צאים כדי לזכור כל המצוות אבל התפילין היא מצוה יחידית ומה שכולל כל המצוות הוא קודם בזמן וקודם נמעלה ועוד כי על ידי קיום מצוות ציצית הוא מזכר לקיים מצוות תפילין: וכו' ש' יניח תפילין מיד וכו'. נראה דלפי שיש אומרים דהקורא בתורה פטור מן התפילין ואף מי שאינו קורא בתורה פטור עצמו משום דלכריכין גוף נקי ולכן היו נמצאים אלפים ורצות בספרד ובשאר ארצות בזמן בעל

הסמ"ג שלא היו מניחין תפילין כמנואר נעשה ג' ומסתמא כך היו נמצאים הרבה שלא היו נוהגין במצוות הנחת תפילין בזמן רבינו אע"פ שהיו נוהגין במצוות ציצית לפיכך הזהיר ואמר שיהיו לו תפילין מוכנין שמיד שאחר שנתעטף ציצית יניח תפילין כדי שיהיו מצויין לו בשעת ק"ש ותפילה וכו' ולא כמקצת בני אדם בזמנינו שאין להם תפילין וסומכין על חזניהם שמשאלין להם תפילין לאחר שיוצאין ידי חובתם דא"כ יגיע הרבה פעמים דשעה שמגיע לק"ש ותפילה אין תפילין בידו להניחן ועושה גדול דאף לקטן שנינו (פסוק מ) דחייב אביו לקנות לו תפילין לחנכו כל שכן לעצמו ועיין כמה שכתבתי לעיל סוף סימן י"א (ד"ה קטן הידוע):

החלה לפי שאין מעבירין על המצוות (פסחים סד:) ואפילו אותם שאין נוהגים אלא בטלית קטן ראוי ללבוש אותו על מלבושיהם ג' לקיים בו יפה ולא תחורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם (במדבר טו ט) עכ"ל ואינו מבין דבריו היאך באה מצוות תפילין לפניו על ידי שלבש כל מלבושיו ושנתן מקטורן בראשו לשאם יאחר הנחתם לעטיפת ציצית יהיה מעביר על המצוות (א) ומה שכתב בשם ספר היראה הוא בטלית קטן אבל טלית גדול אחר הנחת תפילין כתב (שם ע"ה קסד) שמתעטף ב' וכתב האגור (סי' פד) בשם ספר הוזהר שאסור גדול מי שמניח תפילין קודם לבשת הציצית עכ"ל ונראה לי שכתב כן משום דאיתא בספר הוזהר בסוף פרשת במדבר סיני (קכ:) בשעתא דבר נש קאים צעי לדכאה גרמיה בקדמיתא לכתר יקבל עליה האי עול לפרשא על רישיה פרישו דמזוה לכתר אתקשר קישורא דיחודא דאיהו תפילין ד' ושמעתי בשם גדולי מקובלי ספרד ז"ל שמי שאין לו טלית קטן ודאי יניח טלית ואח"כ תפילין אבל מי שלבש טלית קטן יניח תפילין מחלה ואח"כ יתעטף בטלית גדול ונוהגים טעם לשבח שהרי כיון שלבשו טלית קטן ואח"כ הניחו תפילין הרי כבר קיימו דברי הוזהר ואם היו רוצים לקרות ק"ש ותפלה בלא עטיפת טלית אחר היו רשאים שהרי כבר מצוות ציצית ותפילין עליהם ואם אח"כ מתעטפים בטלית אחר או בכמה טליתות אינם עוין למצוות תפילין: ובזהגו העולם להתעטף ציצית מחלה ולפי מנהגם הנוהגים כיס של תפילין והטלית לחוך כיס אחד צריכים ליזהר שלא ישימו כיס התפילין למעלה כדי שלא יפגע בהם מחלה ויטעור להניחם קודם עטיפת ציצית כדי שלא יעביר על המצוות דאע"ג דגבי תפילין אם פגע בשל ראש מחלה יסלקנה ויניח של יד מחלה כמו שכתבנו בסימן כ"ח (נ"י ד"ה ויניחם) בקיעתא דשמיא שאני התם דכתיב (שמות יג טו) והיה לאות על ידכה והדר ולטוטפות בין עיניך ודרשין נמי (מנחות לו) מקרא דכל זמן שצין עיניך יהיו שמים ומשום הכי מוטב שיעביר על המצוה משיעבור אמאי דכתיב באורייתא אבל הכא דאין לנו דמצוות ציצית קודמת אלא מאסמכתא בעלמא מוטב שדחיה אסמכתא זו משיעביר על המצוה:

ב והדרך הנכונה לנכך על טלית קטן ואחר כך יניח תפילין של יד ושל ראש ואז יצא לבית הכנסת ויתעטף בטלית גדול ומה יאמר יי חובת רבי שמעון בן יוחאי שכתב בספר הוזהר פרשת ואתחנן (רסה) שצריך שיהא לבוש ציצית ותפילין בלאו פתחו ביתו לילך לבית הכנסת (ב) [ו"ז] ומאן דעיל לבי כנישתא כד נפיק מתרעיה ולא תפילין ברישיה וציצית בלבושיה ואמר אשחמיה אל היכל קדשך ביראתך קוב"ה אמר אן הוא מוראי ודא אסחיד סהדומא דשיקרא עד כאן וכך הם דברי ה"ר יונה בספר היראה (ע"ה קסד) שכתב והיה לו טלית קטן וילבש אותו מיד בלא ברכה אם לא רחץ ידיו ואח"כ כתב וירחץ נקיון כפיו ויברך מיד על מצוות ציצית בטלית שלבש אם לא בירך נהמטפו ואח"כ יניח תפילין ויצא לבית הכנסת וישב במקומו אם יש לו עוד טלית יתכסה בו ויברך להתעטף ציצית:

דרכי משה

כה (א) ואינו יודע מה קשה לו דהרי מניח תפילין על זרועו ואם מניח תפילין קודם שלובש מלבושיו הרי התפילין קודמין. ונראה דמכל שכן אם אין הטלית לפניו דאין צריך להמתין אלא מניח תפילין וכשמגיע לו טלית מניחו ואע"ג דזה הוא דבר פשוט מכל מקום רבים טועים בו ולכן כתבתי דין זה: (ב) וכתב הריקנט סוף שלח לך (ד"ה מדרש רות) בשם הוזהר

פרישה

כה (6) ואחר שנתעטף בציצית יניח וכו'. הא דציצית קודם תפילין משום שהוא מדיר טפי ועוד דמצוות ציצית שקולה כנגד כל המצוות על כן ראוי להקדים נמוקי יוסף. ומהרי"ו (דע"ה והלכות סי' כ) כתב משום דמעלין בקודש ומיהו אם אין ציצית מומונים אין צריך להמתין. רמ"א (פ"ה) וכו' האריך כאן בשם הוזהר ושאר מפרשים ומסקין דהדרך הנכון לנכך על טלית קטן בציצית וגם תפילין של יד ושל ראש מניח בציצית ואז יצא לבית הכנסת ויתעטף בטלית הגדול ומה יאמר יי כל הדעות:

הגהות והערות

(ב) בדפוס פייבי די שאקו "שהיו מצויין עליו": [ג] עיין שאגת אריה סי' כח ובמאמר מרדכי כאן אות ב: [ג] עיין לעיל סי' ח כב"י (ט): ד"ה ומתוך) ומש"כ בהגהות והערות שם: [ד] עיין זוהר פרשת ואתחנן (רסה). בצפרא אנה תפילין ברישיה ותפילין ברישיא קרישא בדרועיה ואתעטף

חזק ל'שש' למעלה משלם אצבעות משפת הכתף: יתפור. ולא חייבין דלמא פיש מדי מן חוט התפירה ויוסף עליו ארבע חוטין לשם ציצית ואיכא תעשה ולא מן העשוי דהא חוט לשלם לא מן חוט להנחת ציצית דאמרין לקמן (חא"ט): תוך ל'שש' דרביא להנחת שם ציצית: לא יתפור. דחייבין לכה דפירשט: שפוקים אחר. מן טלית אחר ויש בה מכלת: ותולדה בה. משום דעל כנפי בגדיהם (ומדר טו, נח) ציצית ויבין זה לא היה מצד זה בשעת עשייה: ושורין שפוקים תפלת. ומחייב ציצית מטלית אחרת ותולה בה דהא ליתא ולא מן העשוי דהא נריך לחזור ולתוכה ולתקנה כאן כהנחלה: ובגד לבגד לא תחא מופסקת. שיהא כל חטייה שלימה: אין בתורה ציצית מצד לבגד והסוף ברייתא דלעיל ושורין מוקין לה דתעבד: אין בדיקין. מן חטטה מן חטטה משום כיוון חטטה דמפרש מוסקת שנה (מג): כל מילי דמור. רעה: ארבע. חוטין וסוף חזק הכתף ויפולן לשמירה: מ'שש' ציצית הענף מן הגדיל: ארבע. אצבעות: וי'שש' שבת הול' אצבעות. שיהא ציצית שלם אצבעות (ל'שש') אצבע אחת מאלהם מטפה של כל אדם דהיינו כמדת גודל: שית בקטנה. האצבע קטנה: והפיש באצבע וארבע בגדיל. ויכל שיעור אחד:

שמתעטפים צטלית כיון שאין דרך להתעטף אלא אחר כל המלבושים ושנתנו מקטוריהם צראשיהם מנות תפילין צאה לפניו תחלה ומצרכין עליהם תחלה לפי שאין מעבירין על המלות (פסחים סד): ואפילו אותם שאין טהרין אלא צטלית קטן ראו לנבש אותו על מלבושיהם לקיים צי יפה ולא תמורו אחרי לנבשם ואחרי עיניהם (מגדר טו, נח) ועוד שהרי דימו אותו חכמים (מנחות מג): לחותם של עבד שמקפיד בו רבו כשמכסה אותו. ויותר לדאש ליכנס צטלית מציצית לציט הכסא ועושה צרכיו שלא אסרו (פסחים כג). אלא תפילין שיש בהם משום קדושה וצרכין גוף נקי שלא יפית בהם ושלא יסן בהם וכן כתב הגאון ז"ל ונראה לי צריה גמורה לדצריהם מהא דאמרין בגמ' (מנחות מג). דרבי יהודה לא מצדק על הציצית אלא צפרא ואמרין דאפילו (מג) כרבי דאמר תפילין שכל זמן שמונין מצדן עליהן והיה לציצית אלא דרבי יהודה גברא ניעמא הוה ולא הוה שדי גלימיה מיניה כוליה יומא ש"מ שמוח לעשות כל צרכיו צטלית מציצית שאל"כ היה צריך לסלקו כשעושה צרכיו וכן המנהג פשוט. ולמדנו מלוחו מעשה שחייב אדם לצדק על הציצית כל זמן שזכשו או מתעטף בו ואפילו אף פעמים ציוס. ואם נפלה טליתו שלא במתכוין וחזר ולנבשו ומתעטף בו יש אומרים שאינו צריך לחזור ולבדק וכן מלאכי נשם ה"ר יונה זק"ל (מג) אצל מורי ז"ל היה אומר שאף צו חזר ומצדק אס נפלה מרוב גופו (מג) דה"ל היסח הדעת ונראה לי כדבריו מהא עובדא דרבי יהודה דמדמי

ציצית לתפילין ובתפילין אמרין (סוכה מו). דכל זמן דמתמששי בהו מצדן והיינו דוקא כשעוקרן ממקום הגחמן ומחזירן למקומן וכן פי' בתוס' וכן פי' ה"ר יונה (ספר היראה שם ד"ה ואחריו קן) נשם רבו ה"ר משה ב"ר שניאור ז"ל וכיון דכן ה"ה לציצית. עכ"ל הריטב"א ז"ל:

[T.M.] **טלית** שאו"ה וכו'. מדאורייתא פטורה דקסותא אחר רחמנא (חולין כג, י) דמשמע כסות שלך ופטורה מן הציצית דכיון שאינה מציצית לא הטיחיהו לעשות בה ציצית ואם רצה לעשות הרי זה משונה ומצדק עליה וכן נהגו לבדק על טלית שאולה מציצית וכן דעת מורי ז"ל. ובמקום שנהגו להניח טליתותיהן צהכ"ק אס צא אדם

להתעטף בה לפי שעה ולהחזירו למקומו מותר ולא חשיב שאלא מלמדת גזון הו' (כ"מ מה). כיון דליכא הכא חשש כילוי קרנא יחא ליה לאיניש דליעבדו מזהו צממויה (שם כט: (מג) מה שאין קן צפריים דשמא יצא לקרות צהן הרבה עד שיקרע טה מרוב משמוש. וכיון שגדולי רצותיו הצרפתים (תוס' חולין קי: ד"ה טלית ור"ש שם סי' טו) מוששין מלכדן צטלית שאולה מציצית מוך שלשים יום ראו לחוש לדצריהם שלא לבדק. ואם אדם לנבש טליתות הרבה צבת אחת מצדן צריכה אחת לכולן ואם אחר שלבש צציתו טלית קטן הלך לצד ההנמט ונתעטף צטלית גדול חייב לחזור ולבדק כדברי ה"ר ז"ל וטעמא דקצעי רצון זמן שלשים צטלית לפי שעד שלשים יום דרך אדם להניח טליתו מושאלת אלל אחרים ולא יומר מכאן ואילך נראית כשלו והשלשים יום צריך שיהיו רצופין שלא החזירה צציתים כלל. כל זה מייסוד הריטב"א ז"ל

[T.M.] **חזק ל'שש' וכו'.** טלית שיש בו ציצית ונקרע הכתף סמוך לציצית אס הוא חזק לשלם יתפור שהרי לא נחבטל הציצית כיון שנשאר שיעור שלם להיות כנף דהיינו שלש על שלש: תוך ל'שש' אס נקרע מוך שלם צטלית הציצית מיד שלא נשמיר בו שיעור כנף וכשחזר ומפורו ה"ל תעשה ולא מן העשוי: וחכמים אומרים לא יתפור. ואח"כ דרבי יהודה כרנן דהלכתא כוותיהו ודעת הרי"ף ז"ל ורוב הפוסקים לפסוק כרבי יהודה: ושורין. אפילו למאן דאמר מוך שלם יתפור לפי שלא נחבטל הכתף הכא מודה שלא יצא אפילו אמה על אמה אחר ויניח צטליתו אס היה מקום ציצית קיים ונקרע שאר רוב הטלית דהוה ליה תעשה ולא מן העשוי ועל דרך זה נמלאת מפורשת נשם רב עמרם ז"ל וה"ר טוביה ז"ל (מוסא בעיטור ציצית עה, ג) וכן פי' הרב צעל הלכות ז"ל: [T.M.] **שלא תחא מופסקת.** ואינו יודע אס כך הגירסא ולא ראינו צו שום פסוק:

אין מותרין. ציצית שהוא צטלית של מזה לצורך טלית אחר אפילו נחה ממנו דלית ציה צווי מזהו (שם כג). וכן מנר חטטה לצורך נר מזהו כיון שדולק למתו: כ" מילי דמור. רעה צר נחמני הוה משמע שהלכתא כשמואל: לבר מדיה תלת. דכיון דלצורך מזהו היא אין כאן ציון אצל לצורך חול אסור צעוד על אמה ממקום אחר ויניח צטליתו אס היה מקום ציצית קיים ונקרע שאר רוב הטלית דהוה ליה תעשה ולא מן העשוי ועל דרך זה נמלאת מפורשת נשם רב עמרם ז"ל וה"ר טוביה ז"ל (מוסא בעיטור ציצית עה, ג) וכן פי' הרב צעל הלכות ז"ל: [T.M.] **שלא תחא מופסקת.** ואינו יודע אס כך הגירסא ולא ראינו צו שום פסוק:

אין מותרין. ציצית שהוא צטלית של מזה לצורך טלית אחר אפילו נחה ממנו דלית ציה צווי מזהו (שם כג). וכן מנר חטטה לצורך נר מזהו כיון שדולק למתו: כ" מילי דמור. רעה צר נחמני הוה משמע שהלכתא כשמואל: לבר מדיה תלת. דכיון דלצורך מזהו היא אין כאן ציון אצל לצורך חול אסור צעוד על אמה ממקום אחר ויניח צטליתו אס היה מקום ציצית קיים ונקרע שאר רוב הטלית דהוה ליה תעשה ולא מן העשוי ועל דרך זה נמלאת מפורשת נשם רב עמרם ז"ל וה"ר טוביה ז"ל (מוסא בעיטור ציצית עה, ג) וכן פי' הרב צעל הלכות ז"ל: [T.M.] **שלא תחא מופסקת.** ואינו יודע אס כך הגירסא ולא ראינו צו שום פסוק:

אין מותרין. ציצית שהוא צטלית של מזה לצורך טלית אחר אפילו נחה ממנו דלית ציה צווי מזהו (שם כג). וכן מנר חטטה לצורך נר מזהו כיון שדולק למתו: כ" מילי דמור. רעה צר נחמני הוה משמע שהלכתא כשמואל: לבר מדיה תלת. דכיון דלצורך מזהו היא אין כאן ציון אצל לצורך חול אסור צעוד על אמה ממקום אחר ויניח צטליתו אס היה מקום ציצית קיים ונקרע שאר רוב הטלית דהוה ליה תעשה ולא מן העשוי ועל דרך זה נמלאת מפורשת נשם רב עמרם ז"ל וה"ר טוביה ז"ל (מוסא בעיטור ציצית עה, ג) וכן פי' הרב צעל הלכות ז"ל: [T.M.] **שלא תחא מופסקת.** ואינו יודע אס כך הגירסא ולא ראינו צו שום פסוק:

כה א שלא יניחו. צריך לי עיון, דנראה לי דאין קפידא מה כיון דהתפילין עדיין נמוך כיון (ו) וכן משמע סעיף י"א: **ב** מווסגים. וכן הוא ביצמות דף ל"ט [פ"ה] כל י' שהיו מזה לא משהינן, אע"פ שיכול להיות שיעשה אח"כ המזהו יוסר מן המזכרה. וכן הוא בילקוט [שמעוני] ויקרא סוף דף קכ"ט [רמז מעד] תכניה מזה בשעתה, ע"ש ובמנחות דף ע"ב [פ"ה]:

הלכות תפילין

סימן כה

דיני תפילין בפרטות. ובס' י"ג סעיפים:

א [א] [א] אחר שלבש מלית מצויין (ק) יניח ב תפילין (א) [ב] [א] תשי"שמעלים בקדש [ג] [א] והמניחים כים התפילין והמלית לתוך כים אחד צריכים ליוזר א שלא יניחו כים התפילין למעלה (ד) כדי שלא יפגע בהם תחלה ויצטרך להניחם קודם המלית (א) [ב] כדי שלא יעביר על המצות: הנה (ה) מיהו אם תפילין ב מומונים בידו ואין לו זיזית אין צריך להממין על הזיזית אלא מניח תפילין וכמביא"ס לו עלים מעטפות:

באר היטב

כה (א) יניח תפילין. עיין באר היטב. וכתב ברכי יוסף (אח"כ א) בשם האחרונים, שאם אפשר שיהיו לו תפילין בשאלה מאחר, ציצית קודמין, ע"ש. ועיין לקמן סימן ל"ח ס"ק י"ד [בבאר היטב] לענין תפילין ומוזוזה. ונראה דהיינו אם נכון לבו בטוח שיוכל לשאול תפילין שעכ"פ לא יצטרך להחזירם כל זמן שירצה אם לא יודמנו לו לקנות, ואם לאו אכתי איכא למיחש שמא יצטרך להתוודע טרם יודמנו לו אחרים, ונמצא בטל מצות תפילין שהיא קודמת למצות ציצית לדברי הפוסקים אלו שהם עיקר לדינא. ועיין ביד אפרים ובשרית שאנת אריה סימן כ"ח ובשו"ת שמש צדקה סימן ט"ו וט"ז. ונראה דאם יש לו תפילין של רש"י אלא שרוצה להניח תפילין של ר"ת ואין לו ציצית, הציצית קודמין, כיון דרובא דאינשי אין מניחין תפילין דר"ת כלל, אבל אימכא לא. ואפילו יש לו של ר"ת אם אין לו של רש"י הם קודמין לציצית, שהם עיקר לענין ברכה, כמו שכתוב בסיומן ל"ד [סעיף ב]. ואף שקדושת תפילין של ר"ת גדולה מאד, מכל מקום לענין לצאת בו ידי חובה, של רש"י קודמים.

ביאור הגר"א

כה [א] [סעיף א] אחר בו. יומיקי יוסף [ה"ק]. ציצית יא. ב סוף ד"ה אמר וטור: [ב] שפעלים בקדש. דברי המחבר, וכתב כן על פי הוזהר, עיין שם חלק ג' ק"ב ב', וכמו שכתב בכמה מקומות [וזהו ח"א קטש. ב. ח"ג רכו. א] שציצית הוא הכסא ותפילין הוא אדם מלמעלה, והן תשמישי קדושה. ועיין ב"י בשם האגור [סימן עד]. ובדיני מתריי ווייל [דיני וחלוקת] סימן כ', ובגמרא במקומות הרבה [ג] [והמניחים כים]. עיין לקמן סימן כ"ח סעיף ב': [ד] כדי שלא בר. יומא ל"ג [ציא] וחרבה מקומות בש"ס [שם נח. ב. שם ע. א. פסחים סד. ב. מגילה ה. ב. מנחות סד. א]. ועיין ט"ו [סיף א]: [ה] [והנך מיהו כו]. עיין מ"א ס"ק ב', ועיין לקמן סימן תרכ"ה בהג"ה מה שכתבתי שם [סיף ב].

הגהות רעק"א

כה (א) (ש"ע פ"ה) שפעלים בקדש. טעם זה הוא בלוקטני (מהרי"ל) [מהרי"י ווייל] [דיני וחלוקת] סימן כ'. ונמוקי יוסף [סיף]. זיזית יא. ב סוף ד"ה אמר [כח] הטעם לזיזית קודם, דשקולה כנגד כל המלות [מדרס סה. א]. ועוד דהוא מדיר דעובד גם בשנת חוס טוב. ועיין בחשבוט שאנת אריה סימן כ"ח: (ב) (ש"ע) כדי שלא יעביר על המצות. עיין לקמן סימן תרפ"ד מג"א ס"ק ה', וצ"ע:

כה א (ש"ע פ"ה) אחר שלבש מלית מצויין יניח תפילין שפעלים בקדש. משמעות הדברים לפי שהתפילין יש בהם קדושה יותר מציצית, לכך מקדים הציצית, לפי שפעלים בקדש. והדבר תמוה, דאדרבה משום קדושתן היה להקדימן, ומשנה מפורשת בפרק כל התדיר [ובאים פ"ה, א] כל המקודש מתבירו קודם את חבריו. אבל בב"י [ד"ה ואחר] מבואר הטעם שציצית קודם משום דציצית עדיף ששקולה כנגד כל המצות [גדלים כה, א], או משום דתדיר (וע"ז פ"ה פ"ה)

הנחת תפילין א, דס"ל כיון שמצות ציצית שקולה כנגד כל המצות: * הג"ה כמו שנתאר בסמ"ח שקודם זה סעיף ו' ראוי להקדימה. ועוד שהיא תדירה יותר, שנוהגת בין בחול בין בשבת ויו"ט, משא"כ בתפילין: * הג"ה כמו שנתאר סימן ל"א (ס"ה): והו"ל מצות ציצית תדיר, וקיי"ל תדיר ושאינו תדיר, תדיר

קודם, דילפינן לה מקראי כמו שאכתוב לקמן בעוה"י: * הג"ה ועיין לקמן סימן קפ"ח סעיף ה' וסימן רפ"ו סי' ו' ועוד כתב בש"ע [סעיף א] מעמא מושום ² שמעלין בקדש. ואינו יודע מה צריך לכל המעמדים, שהרי עטיפת ציצית היא חובה מוטלת עליו מיד שילבוש ויתכסה בבקר, והרי היא ממילא קודמת

הגהות מוהר"א אזולאי
כה א] וכן נזכר בוודר פרשת במדבר.

אליה רבא

דמפלין תשמישי קדושה הוא, וליניית לא תשמישי קדושה הן. גרסינן בירושלמי דפאה [ס"ה ה"א] דלין מחויב לחזור על הפתחים כדי לקנות תפילין וליניית. כתב הב"ח [ס"ה] מקצת בני אדם צומניני שאין להם תפילין וסומכין על מצריהם שמשאלים להם תפילין לאחר שיואלין ידי חובתיהן, ועושין גדול:

ב יציה תפילין וכו'. כחז בספר החינוך נפרשת ואמתן [מלה תכל] לפי שהאדם [צדיקו] צעל חומר ימשך צהכרה אחר התאוה, כי כן נצבע החומר מנקש כל הנאות כקוס כפרד אין מבין, אם לא שהנפש שנתנו האל תמנענו לפי כחה מן החטא, ומאשר תשכון בגופו שהיא הארץ, ורחוקה היא מגולה שהיא השמים, לא תוכל [לגבור כמו אליו] [לו], ויגבר כמו עליה תמיד, לכן צריכה להרצה שומרים והם תפילין וליניית ומזוזה, ולכל נפסוק דברי תורה מפינו יומם ולילה, אלא אלה להזכירנו למען נהדל מעושק ידינו. עוד אמרו חז"ל [קדוש לו ע"פ] למה נסמכה ציאת הארץ לפרשת תפילין, אמר הקב"ה עשו מזוה וזו שצבילה תכנסו לארץ ותזכו למי עולם הבא. עוד אמרו [ר"ה י"ז ע"ה] אם יש לאדם מחלה עוונת ומחלה זכיות יש בו עון, תפילין מכריע לחוזה. כתב בספר ברוך שאמר [אות כו] ג' פסוקים שכתוב בהן לעוטפות, אחד נפרשת והיה כי יצאך [שמות יג, ט], ואחד בשמע [דברים ו, ט], ואחד צוהיה אם שמוע [שם יא יח], ולזכרון [ד] כתיב בקדש כל צבור [שמות יג, טו], באלו ד' פסוקים תמצא כל האומיות של א"צ חוץ מגימ"ל וסמ"ך, לומר גם רוח לא ישא תפילין, כי אם מי שרוחו נמוכה ואינו מחזיק עונה לעצמו כשהוא לומד ועושה מצוה ב"ה, ע"כ. כתב בספר חסידים סי' רע"ג אם התפילין תחיל לא יערים, אלא יתפסס צדו ויוציאם. ומצאתי כתוב [עמק דבר סי' טו] טוב שירחץ במקום הנחת תפילין קודם הנחתן ג' ב' גרסינן [נדרים יד ע"ב] ב"ה הקורא ק"ש בלא תפילין כאלו מעיד עדות שקר בעצמו. וכחז הלשון יש מפרשים על השם יתברך והבי קאמר, כיון שאומר בקריאת שמע והיה אם שמוע וכו' ונתתי סמך וכו', והוא אינו מניח תפילין, והקב"ה גותן סמך ע"כ. ובאמת שרש"י [שם ד"ה כאלו] פירש הכי על השם יתברך, ומה שכתב הלשון והבי קאמר כיון וכו' הוא הנחתו דגברי רש"י, והוא רחוק, ועוד מי כתיב כל מצוותי (מלאמי כתוב) [מצוותי כתיב], וכי צביל של יקיים מצות תפילין לא יתן סמך. ורמזי במעני מלך דף י"ג [שם פ"ג סימן י אות ט] שפירש לדברי רש"י

ז"ל שאינו העיד בלחמם שה' אלקינו ה' אחד היה מקיים מצוותיו ע"כ. וכן נטין דברי הב"ח [ס"ה], אלא שהוסף וכחז דנקשרת התפילין מעיד על יסודו, ואם אינו מניח תפילין נראה כמעיד עליו שאינו יסוד ע"כ. וממנה שלל הזכירו מדברי נפש. עוד ראיתי בחס"ד נדרים דף י"ד [ע"ב] ד"ה ומנה וכו' זה לשונם, פירוש בלדון שוה, שהוא קורא והיו לעוטפות ולאחות על ידיך ואין עכ"ל, ופירשו נראה דמעיד על השם יתברך שלא לוזהו להניח תפילין. וכן מלאמי באצורה"ס דף ל' [עמוד עה] שפירש כן דברי רש"י. ובר מן דין מוכח לי להלשון במחילה כבודו לא השגיח לעיין בדברי חס"ד [ד"ה] [ד"מ"ש וי"ל שאין זו קושיא וכו', כנר כתב חס"ד להדיא, וכן אצורה"ס שם מקשה ומתקן הכי. ואולי דקשיא ליה ללשון על דבריהם דהו"ל לומר כל מי שלובש ד' כנפות ואין לו זה ציצית כאלו מעיד עדות שקר, ולזה אפשר סיים וכחז ואין דרך בני אדם לדקדק וכו', ור"ל דאף שלבש בגד של ד' כנפות בלא ציצית מ"מ אין דרך בני אדם לדקדק וכו' ולא מיתחזי שקר, ודחוק וי"ע. והציעתי דברי אלה לפני אדוני אבי הרב נר"ו, ואמר שיש להוסיף להפליא על הלשון שהנחתו דמעיד שקר משום שגא מטר, הא בסוף סנהדרין [ק"ג ע"ה] גבי מעשה דאחאב משמע דקאי דווקא על עבודת כוכבים, ועוד דפירש מהרש"א שם [ד"ה אחאב] דלא יהיה מטר קאי על ואצרתם מהרה אחר ונשגחם ד. ועוד דהא פרשת והיה אם שמוע לרבים נאמר כדפירש רש"י פרשת עקב [דברים יא, יג ד"ה כאלו], אם כן התנאי דמטר דווקא אם רבים אין מניחין תפילין. והשגתי דאפשר ליישב זה, דמ"מ העולם יטעו ולא ילמדו לימודים אלו, כדמצינו דאחאב לא למד, וא"כ נראה כמעיד עדות שקר. מיהו כנר צרמתי האמת נפרש"י:

ג שמעלין בקודש וכו'. ונאסף סעיף זה כחז הלשון יש אומרים דתפילין קודמת כיון שיש בהן קדושה יתירה. ולר"ן לומר דנמצא זה פליגא, אם דבר שיש בו קדושה יותר, יוקדם או יאוחר משום מעלין בקודש. ובאמת לא ידעתי מאן נינהו הכי יש אומרים שכתב לקמן, וצ"ל לא נזכר מהם, והטעם דמעלין בקודש הוא בליקוטי (מהרי"ל) [מהרי"ו דין והלכות] סי' כ'. ונראה שהוא עפ"י הסוד, שנכנס האדם מקדושה קלה לקדושה חמורה, וכדאיתא בש"ע מהר"י לוריא [הל' ציצית סעיף כ], וכן בזהר [מ"ג ק"ג ע"ב] ומקור חיים [פסק"ה]. וכן במגילה דף (כ"ב) [כ"א ע"ב] קאמר אחרון שקרא ד' הרי זה משונה

הגהות והערות

פ"ב ס"י (וכן מוכח גם ממה שציין בסק"ב לאותו הדיבור באבודרהם) דמשום הכי אין מפסיק בין גאולה לתפילה להתעטף בטלית ואע"פ שמפסיק תפילין, משום דתפילין מצוה בגופו של אדם אבל מצות ציצית אינו בגופו אלא שחייב הכתוב בבגד שיש לו ארבע כנפות, ואם לא ילבשו עתה ילבשו לאחר זמן וכו' עכ"ל. וא"כ צע"ק דאף שכתב הרא"ש דציצית אינו בגופו, מ"מ נראה כוונתו כמ"ש שאר הראשונים דציצית אינו אלא חובת טלית שאם יש לו חייב ואם אין לו פטור וכמ"ש הרא"ש ואם לא ילבשו וכו', ועי"ש במעדני יר"ט אות ג', ועי' מש"כ רבינו סוף סק"ג ובא"ז סק"א, וא"כ זהו הטעם הקודם, אבל מה שתפילין קודמים למזוזה זהו משום דתפילין הוי מצוה שבגופו ומזוזה מחוץ לגופו כמש"כ הלבוש סימן לח סעיף יא וא"כ אמאי חשיבי ציצית מצוה שחוץ לגופו למה דקי"ל דחובת גברא הוא. ועי' במור וקציעה בסימן ל"ח דפשיטא ליה דציצית חשיב מצוה שבגופו כתפילין. ועי' בברכי יוסף סק"א. ב"ה הגר"ד דייטש בהגהותיו בגליון כת"י כתב וז"ל, ושייך שפיר סיפא דקרא, כי בחזק יד הוציאך ממצרים, כמ"ש אלשיך פ' ואתחנן שלא היו כדאי לגאול, ושר של מצרים אמר הללו עובדי ע"ה, ולכך בחזק גאל אותנו, ולכן אינו מן הדין שתהיה גס רוח. ג] וכן הביא המג"א סי' כ"ז סק"ג [בשם ה] של"ה (הגהות רע"א בכי"ק). ד] וי"ל המהרש"א שם והוא [אחאב] לא יאמין כי הכל נמשך לואבדחם "מהרה" מעל הארץ וכו' ומהרה דמריה עלמא כמנין ונרשנתם, כראמרינן בפרק בתרא דגיטין (פח ע"ה), ולא נעצר המטר בזמן אחאב רק ע"י תפילת אליהו עכ"ל.

לתפילין, שהרי ודאי אי אפשר להניח תפילין בעודו ערום קודם שיתכסה וילבש. ומטעם זה [א] לא הוצרכו ז"ל להזכיר העטיפה בכל המאמרים שהזכרתי (א). ולפי מנהג זה, אותם הנותנים כים של תפילין והטלית לתוך כים אחד, צריך לזהר שלא ישימו כים התפילין למעלה, כדי שלא יפגע בה בתחלה ויצטרך להניחם קודם עטיפת הציצית, כדי שלא יעבור על המצות: * הג"ה ועיין לקמן סימן כ"ט סעיף א' וסימן מע"ג סעיף ד': דאע"ג דנבי תפילין אם פגע של ראש תחלה, יסלקנה ויניח של יד תחלה כמו שיתבאר בסימן זה סעיף ו', שאני התם דהתורה אקדימה, דכתיב [שמות יג, טז] והיו לאות על ידך והדר ולמוטפות בין עיניך, וגם דרשינן עוד מקרא שכל זמן ששל ראש בין עיניך יהיו שתיים כמו שיתבאר בעז"ה סימן כ"ח [ס"ב], ומשום הכי מוטב שיעבור על המצוה משיעבור על מה דכתיב באורייתא. אבל הכא שאין לנו דמצות ציצית קודמת אלא מטעמים שהזכרתי, והם אינם כתובים בפירוש בתורה, מוטב שידחו אותם הסברות י ולא יעבור על המצוה, דהא דאין מעבדין על המצות ילפינן מקרא דכתיב [שמות יב, יז] ושמרתם את המצות, אם באת מצוה לידך אל תחמיצנה: * הג"ה ועיין לקמן סימן

קמ"ו סעיף ד': ולא עוד אלא שיש אומרים שאפילו בכל המעמים הללו מצות תפילין קודמת, כיון שיש בהן קדושה יתירה וקיבול עול מלכות שמים, ומצות ציצית הואיל ואידיחי לה משעת הלבישה ממש מפני שלא היו ידיו נקיות, ס"ל דאידיחי לה עד אחר הנחת תפילין (ב):

ב לפיכך הרצה לצאת ידי כולם, יברך על הטלית קמן שלובש, ואח"כ יניח תפילין ג"כ בביתו מיד לאחר הציצית, ואז יבא לבית הכנסת ויתעטף בטלית גדול, שכן כתב בספר הוזהר בפרשת ואתחנן [ה"ג רס"ה ע"א] שצריך שיהא לבוש ציצית ותפילין בצאתו מפתח ביתו לילך לבית הכנסת, וזה לשונו, ומאן דעייל לבי כנישתא כד נפיק מתרעיה ולא תפילין ברישיה וציצית בלבושיה ואמר אשתחוה אל היכל קדשיך ביראתך, קודשא בריך הוא אמר אן הוא מוראי דא אסהיד סהדותא דשיקרא על גרמיה עכ"ל, פירוש כיון שיש לו ציצית בבגדו ותפילין בראשו ובורעו, רואין שיש עליו יראת שמים, ואומר באמת אשתחוה וגו' ביראתך, אבל אם אין לו ציצית ותפילין, איה מוראו. והעולם נהגו להתעטף אף בטלית גדול קודם ולברך עליו ואח"כ י מניח תפילין והולך לבית הכנסת (ג), מיהו לכו"ע אם ישנן תפילין מזומנין בידו

מלבושי יו"ט

כה [א] לא הוצרכו ז"ל להזכיר העטיפה וכו'. ואין נראה כן מכל הפוסקים, שהרי (מילוק) [מילקין] בין הפסק הנחת תפילין ועטיפת ציצית שצין קריאת שמע לחפלה כמו שכתב המחבר צעמנו בסימן ס"ו [ס"ח], ונפקא להו מהני מימרי שלא הזכיר ציצית. מיהו יש עוד טעמים אחרים והיינו שזוהרם המחבר נכאן:

ב (א) אין טעם זה נראה מכל הפוסקים שחילקו בסימן ס"ו בין הפסק הנחת תפילין ועטיפת ציצית שבין קריאת שמע לחפלה, ונפקא להו מהני מימרות שלא הזכירו ציצית [מלבושי יו"ט]:
(ב) מי שאין בידו לקנות תפילין וציצית, יקנה תפילין דלא ליהוי קרקפתא, ולא ככנסת הגדולה (עולת תמיד). וכן מסתבר דציצית לאו חיוב הוא כדלעיל ריש סימן כ"ד:

(ג) ובמבואות המטונפות שאין יכול ללבוש טלית ותפילין בביתו, יניחו בפרוודור של בית הכנסת ולא ילך לתוך בית הכנסת וזולת טלית ותפילין (כנסת הגדולה) [ט]:

אל"ה רבא

משום מעלין בקודש ולא מורידין. עוד דעיקר טעם יש אומרים לקמן כדמסיים הלבוש דמנחת ציצית אידיחי משעת הלבישה מפני שלא היו ידיו נקיות. וא"ל הא כתב הלבוש גופיה סימן ח' סעיף י"א דאפשר לזנושו בלא זרקה, מ"מ לכתחלה משמע שם זריש הסימן דטוב יותר לזנושו אחר נטילה. הקשה הלבוש למה לש"ע ליתן טעם דציצית קודם, הא ציצית חל מיד שילבש ותפילין אינו מניח ערום, ומטעם זה לא הוצרכו להזכיר. ולענ"ד לק"מ, דהא קי"ל דציצית לאו חוצת גבול ואם ירצה לעשות כל מלבושו בלא ד' כנפות וציצית הרשות בידו, אלא דבשעת קריאת שמע ותפלה צריך לזהר בהם אף מי שאין מעוטף בהם כל היום, כדלעיל סימן כ"ד [ס"א], ולכן הוצרך הש"ע לטעמים אלו. ומה שכתב מטעם זה לא הוצרכו עיין באל"ה זוטא [סק"ה]:
ד כדי שלא יעבור וכו'. כתב מג"א [סק"ה] ל"ע דנראה לי דאין

קפידא בה כיון דתפילין עדיין נמוך כיום, וכן משמע סעיף י"א ע"כ. ולענ"ד דשאני בסימן י"א דשניהם נמוך הכים הו"ל מעביר יותר צמה שהוציא ראשו, משא"כ הכא דאף שהם נמוך הכים מ"מ הוי מעביר, כיון שתפילין בידו ע"י כים והטלית אין בידו כלל [ח]:
(סעיף ב) ה אף בטלית וכו'. וכן כתבו המקובלים [ע"י מלך שומרים ה' תפילין ד"ה וכתב], וסיימו דכשנניח תפילין של יד יניחם צלעה דהיינו שיכסה הזרוע בטלית ויניחם. [א] אכל מג"א [סק"ה] כתב שמהל כתוב בשם מנהגי מהר"י [ע"י נגיד ומלך עיני מיהא"ס] דציצית הכנסת המתעטף בטלית גדול [ז], ובמקומות שמצויים עכו"ם צריכו לכו"ע יתעטף בחצר בית הכנסת. עוד כתב [סק"ד] אף שגם טלית לידו קודם תפילין אין צריך להתעטף כי ציציתו כיון שאין דעתו לזנושו כאן:
ו מניח תפילין והולך וכו'. [ח] כתב עולת תמיד [סק"ג] במקומות

הגהות והערות

[ח] ע"י במחזה"ש ובפמ"ג מה שביארו בכוונת המג"א, ואמנם דעת רבינו נראה דפירש דברי המחבר בסעיף יא במש"כ אסור להוציא תפילה של ראש וכו', דהיינו מדינא ולא מדברי קבלה (וכדמשמע נמי מהגר"א אות כח דכיל דברי המחבר והרמ"א כהרד"י, ועי' לקמן ס"ק יז) ומדכתב רק דאסור להוציאם, משמע דכל זמן שלא הוציאם אע"פ שפגע או אפילו אחז בהם בעודם בכיסם לית לן בה, וממילא ס"ל להמג"א דאף שהוציא התפילין בכיסם מ"מ אין צריך להניחם כיון דאינם מזומנים לפניו כ"ז שלא הוציאם מתיקם, וע"ז דחה רבינו דשאני התם "דשניהם" עדיין בכיסם ואינם מזומנים, לא חשיב מעביר אלא כשהוציאם, משא"כ כשאוחזו הכים של התפילין והטלית אינו אוחז כלל ודאי דכלפי הטלית חשיבי התפילין כמזומנים אע"פ שהם בכיסם, ועי' תו"ח סק"ד. [ז] באל"ה רבה של הרעק"א עם הערות בכי"ק הקיף בסוגריים מאכל עד סוף הס"ק. [ז] בש"ע יש מבוכה בסדר אותיות המג"א, ולפי מה שתוקן עפ"י רוב האחרונים אין מוכנים דברי רבינו, דאדרבא המג"א קאי אדברי הרמ"א דהעולם נהגו להתעטף אף בטלית גדול בביתו וע"ז הביא דכן מצא במנהגי מהר"י, ואמנם לפי מה דנראה בדפוס"ד דהמג"א קאי אדברי המחבר במתעטף בטלית בבית הכנסת אתי שפיר דברי רבינו כאן. [ח] בהא"ה רבה של הרעק"א הקיף כל הס"ק בסוגריים וכן כל סק"ז וסק"ח עד מלת בריותיו.

דהא דכל המקודש מחבירו הוא נמי כלל בתורה, ומקראי ילפינן לה בשלהי מסכת הוריות. וגם נעלם ממנו דברי הרמב"ם שהבאתי למעלה בתדיר ומקודש שפסק דאיזה שירצה יקדים.

ונחזור לענייננו, דלפי מה דפירשתי, מחוייב להקדים מצות תפילין לציצית משום דתפילין הו"ל מקודש, ובש"ע או"ח סי' כ"ה כתב לאחר שלבש טלית מצויין, יניח תפילין שמעלין בקודש ע"כ, ואין אלו אלא דברי תימה, דכלפי לייא, אדרבה תפילין משום קדושתן ראוי להקדימן

לציצית, וכדתנן כל המקודש מחבירו קודם את חברו^א, ואין ענין מעלין בקודש לכאן, דזה מיייר שמעלין מקדושה קלה לקדושה חמורה ממנה, אבל אין מורידין מחמורה לקלה, וכההיא דפרק הקומץ רבה דתפילה של יד עושים אותה של ראש, משום מעלין בקודש דשל ראש קדושתה חמורה משל יד, ושל ראש אין עושין אותה של יד משום דאין מורידין^ב. אבל בשני דברים, כל המקודש מחבירו קודם לו, וכ"ש מקודש ואינו מקודש כמו ציצית ותפילין דמקודש קודם וכמש"כ^ג.

וכאן לא בא אלא לומר דלא תימא דדינא להקדים משום דמקודש מציצית וכו' לזה אמר דאיכא נמי קצת סברא דמעלין בקודש ולא דמי לההיא דובחים גבי תדיר ומקודש דהכא כיון שהוא מצוה שבגוף יש לו לעלות בקודש וכו', ע"ש בהמשך דבריו, וראה הערה הבא.

ח"ל הערוך השולחן ריש סי' כ"ה "כתב רבינו הב"י אחר שלבש טלית מצויין יניח תפילין שמעלין בקודש עכ"ל והקשו עליו דאדרבא כיון דתפילין מקודש יותר הא קי"ל כל המקודש מחבירו קודם לחבירו וא"כ הו"ל להקדים תפילין לציצית [שאגת אריה סימן כ"ח ודגול מרבה], אבל דברי רבינו הב"י צודקים, דהנה במנחת^א: [מ"ט:] מסקינן דתדיר ומקודש שניהם שוים במעלה, ויכול להקדים מי שירצה, וכך פסק הרמב"ם בספ"ח מתמיד ע"ש, וציצית לגבי תפילין הוי תדיר שנוהג גם בשבתות ויו"ט, והו"ש אומר דכיון דשניהם שוים במעלה לכן מצד מעלים בקודש כלומר להעלות את גופו, לכן מקדים הטלית להתפילין, וכן הוא בזהר סוף פ' במדבר וכו', ע"כ.

יג. וכתב הביאור הלכה שם בס"י כ"ה ד"ה שמעלין בקודש, "על האדם קאי שצריך לילך מדרגא לדרגא ולהתעלות בקדושה כי מתחלה הוא רק מכסה את עצמו בכיסוי של מצוה, וע"י התפילין הוא מקשר את עצמו בקשר היחוד והקדושה [א"ר והגר"א וכו'] כזה לתוך קושית הש"א והדגול מרבה^ב], ע"כ. וע"י בשו"ת הר צבי או"ח סי' כ' שכתב "אחרי העיקר דברי ביאור הלכה צדקו מאד ודבר גדול דבר. דיש שני סוגי מצות, יש מצוה שהיא לא נעשית על גוף האדם והמצוה היא רק פעולה מעשית, וכשמזדמן לו לעשות שתי פעולות שכל אחת היא פעולה מיוחדת בזא"ז, לא ביחד, כזה נאמר כלל המשנה וכל המקודש מחבירו קודם את חברו. משא"כ מצוה שנעשית בגופו, שהגוף מלוכש בה והוא צריך להתלבש בשניהם גם יחד, ע"ז אמרו מעלין בקדש. והיינו דברי ביאור הלכה שאומר מעלין בקדש על האדם קאי, פירוש דמצוה הנעשית על גוף האדם שהוא צריך להתקדש בשתי מצות אלו ולהיות מעוטף בשניהם, האדם צריך לילך מדרגא לדרגא ולהתעלות בקדש גופו, כי מתחילה הוא רק מכסה עצמו בכסוי של מצוה וע"י התפילין הוא מקשר את עצמו בקשר

ולא אפשר, ונראה דתדיר קודם, ע"כ. ובתוס' יו"ט שם כתב "יראה לי טעמו, משום דתדיר קודם מקרא נפקא לן מעולת התמיד יתירא, אבל למקודש לית לן קרא יתירא, דאע"ג דאית לן בנה אב וכו', מ"מ לא שמענו טעמא דמשום דמקודש הוא, ולפיכך קדים [כדשמעין^א אוצר החכמה] דעולת התמיד]. וכל זה איננו שוה לי כיון דבגמרא לא פשטין לה, מנלן למיפשטיה מדנפשינן ולקבוע הלכה וכו', והרמב"ם בפ"ט מה"ת כתב יקדים איו מהן שירצה כמ"ש עוד שם כשאר אבעיות דלא אפשריטו, ע"כ. ועי"ש בתפארת ישראל אות ל' שציין דברי הט"ז הנ"ל. ובתוס' רעק"א שם ציין למ"ש הוא בעצמו בנוזר אות מ"א עי"ש, וע"י בארצות החיים או"ח סי' כ"ה.

יא. וכן תמה הדגול מרבה שם, ו"ל "משמעות הדברים לפי שהתפילין יש בהם קדושה יותר מציצית לכך מקדים הציצית לפי שמעלין בקודש, והרבר חמורה דאדרבא משום קדושתו היה להקדימו ומשנה מפורשת בפרק על התדיר כל המקודש מחבירו קודם את חברו, אבל בב"י מבאר הטעם דציצית קודם משום דציצית עדיף ששקולה כנגד כל המצות או משום דתדיר, ע"כ. ובהג' חתם סופר כתב ליישב, שמעלין בקודש "היינו שיוציא הטלית תחלה מהכיס כדי לעלות בקודש, אבל שניהם מונחים חוץ לכיס אז מקודש קודם, ע"כ למ"ד לילה לאו זמן תפילין היא וגם שבת ויו"ט, וא"כ הויא ציצית תדיר, ותדיר ומקודש קי"ל איזה שירצה יקדים, והכא דמצות ציצית שקול נגד כל התורה יקדים ציצית, וע"ז נחזיון נמוקי שבב"י כאן וכו', וע"י בדגול מרבה ובמחילת כבודו לא עיין היטב וכו', ע"כ. וע"י בשו"ת בית שער (מכתבי יד) סי' י"ח.

יב. וכ"כ בהג' יד אפרים שם "דלא שייך מעלין בקודש אלא לענין אותה מצוה עצמה וכגון מתפילין של ראש אין עושין של יד וכו', וכן לענין נר חנוכה שמוסיף והולך משום מעלין בקודש היינו באותה מצוה עצמו יש לו לעלות בקודש, אבל כשאר מצות לענין קדימה אדרבא אמרינן בובחים המקודש מחבירו קודם לחבירו, ע"כ, ומ"מ כתב שם לפרש וליישב דברי השו"ע, "עיקר טעם קדימת ציצית לטלית הוא משום שזו תדירה ועוד טעם אחר שהביא בב"י שם ע"ש,

הלכות ציצית סימן כד כה

לב באר הגולה

בשם הוי"ה: ו' גדול עונש המבטל מצות ציצית ועליו נאמר לאחוז בכנפות הארץ וגו' (ד) [ב] (ט) הזהיר * מנחות מ"ג כ שם במרה במצות ציצית זוכה ורואה פני שכינה:

הלכות תפילין

כה דיני תפילין בפרטות. וכו' י"ג סעיפים:

א טור וי"י ור"ט
יונה ב פה יוסף

א (א) *אחר שלבש טלית מצויין (ה) [א] (ב) יניח תפלין * שמעלין בקודש והמניחין כיס התפלין והטלית לתוך כיס אחת * צריכין לזוהר * שלא יניחו כיס התפלין למעלה³ כדי (ג) * שלא יפגע

שערי תשובה

באר היטב

רקנ"ט: (ד) הזהיר במצות ציצית. וזהו לעשות טלית נאה משום זה אלי ואנוהו ועיין בזה שלח לך דהקורא ק"ש בלא ציצית מעיד עדות שקר בעצמו. מ"א. במשנה הרדב"ז ח"א סימן מ"ה אומר לרקוס פסוקים של תורה בטלית. והמחבר לקט הקמח כתב הראיתי פנים להסיר ע"ש:

(ה) יניח תפילין. הרב כנה"ג בשו"ת פסק דמי שאין ידו משגת לקנות ציצית ותפילין לציית קודם ע"ש והמחבר בני חייא וע"ה והלק"ט ח"א סי' נ"ד ובמשנה יד אליהו סימן מ"א והיד אהרן כולם כאחד חלקו עליו ופסקו דתפילין קודם ע"ש. אם מחויב להחזיר כו'. וכן הוא אומר וראיתם אותו וחרתם את כל מצות ה' כו' אשר אתם זונים אחריהם למען חזרו וכו' והייחס קדושים ונאלו דבריו בקדושה: [א] יניח תפילין. עיין בה"ט וכתב צ"ח בשם האחרונים שאם אפשר שיהיה לו תפילין בשאלה מאחר ציצית קודמת ע"ש. ועיין לקמן סי' ל"ח ס"ק י"ד" לענין תפילין ומוזה. ונראה דהיינו אם נכון לו ציטוט שיוכל לשאול תפילין שעכ"פ לא יטרוך להחזירם כל זמן שירצה אם לא יזמנו לו לקנות. ואם לאו אחי אכיל למישה שמה יטרוך להחזירם טרם יזמנו לו אחריהם ונמצא בעל ממצות תפילין שהיא קודמת למצות ציצית לדברי הפוסקים אלו שהם עיקר לדניא. ועיין בד אפרים ובשו"ת שאגת אריה סי' כ"ח ובשו"ת שמש דקה סי' ט"ו וע"ו. ונראה דאם יש לו תפילין של רש"י אלא שרוצה להניח תפילין של ר"ת ואין לו ציצית הציית קודמת כיון דרובא דאנשי ארץ מניחין תפילין דר"ת כלל אצל איפכא לא. ואפילו יש לו של ר"ת אם אין לו של רש"י הם קודמין לציית שהם העיקר לענין ברכה כמ"ש בפי' ל"ד. ואף שקדושת תפילין של ר"ת גדולה מאד מ"מ לענין נאחצו צ"ח של רש"י קודמים שאדרכה מחמת זה נמנעו רוב העולם מלהניחם לפי שכל א' הוא פעולה מיוחדת כמ"ש בזה חזק וכו' בפי' ל"ד ולכן פשוט מי שאינו יכול לקנות שניהם יקנה של רש"י תחלה ואח"כ כשיהיה לו לקנות של ר"ת יקנה. והכי נהוג עלמא וא"כ ה"ה לענין ציצית. וכתב בשלמי צטר בשם חשוניות דבר

ביאור הלכה

משנה ברורה

שמעלין בקודש. על האדם קאי שצריך ליתן מדרגה לדרגה ולהתעלות בקדושה כי מחלה הוא רק מכסה את עצמו בכיסוי של מצוה וע"י התפילין הוא מקשר את עצמו בקשר היסוד והקדושה [א"ר והגר"א וכו']² מה למדן קושיא הש"א והגדול מרוב * שלא יניחו. עיין בגמ"א שכתב דג"ל דאין קפידא מה כיון דהתפילין עדיין מונחין בתוך כיסן ומהלכות והב"ח והט"ו סק"י משמע דאין לחלק מה וכו' כנשמת אדם אף דרשינו נגד המ"א [מתוספות דיומא ל"ג ע"כ ד"ה עטרי מפירושו רבינו אליהו שמתירן למשמש תחלה בשל יד והלא הש"י על פי הרוב מכוסה ואעפ"כ שייך מה אין מעבירין] היא ראיה פלושה מאוד דע"ס מ"א הוא כיון שהתפילין עדיין מונחין בתוך כיסן אין המצוה של הקשירה מונעת לפניו דהלא צריך לזה מחלה ליתלן מן הכיס משא"כ התם לענין משמוש דהמשמוש הוא המצוה ואפילו אם היד יד של הכתובת מכסה את התפילין שייך ג"כ מצוה זו ע"כ שייך מה אין מעבירין מ"מ קשה מאוד להקל כמ"א אחרי דברים חולקין עליו. ואפילו אם אירע לו כן כשהוא יושב צה"כ צריכים ומחשיב ע"י מתפייקנה אם יש להקל מה אחר דמסיק בג"א בכלל ס"ח וכן משמע מהפמ"ג צמ"ז סק"ה דדינא דאין מעבירין על המצוה הוא ד"מ וכבר פסק בשו"ע לעיל סוף סימן י"ג צה"ה דד"מ אין נדחה מפני כבוד הבריות בכל גווי אם לא צנאי גדול ולישכ בני טלית אפילו זמן ארוך ס"ל להרמ"א דהוא רק גנאי קטן כמ"ש המ"א שם וכ"ש כאן שהוא על רגעים אחדים עד שיניח הט"ו ואעפ"כ ל"ע: * שלא יפגע וכו'. עיין במ"כ במה שכתב פי' אפילו וכו' ומקורו מהא דיומא ל"ג ע"כ צמ"א ובי ע"ל להיכל וכו' ומשון כלפי חוץ וכו' והנה אף דיש לדחות קצת דהכא שהתפילין מונחין בתוך כיס הטלית לסלק ידו מהן וליתול הטלית וכמ"ש הפמ"ג לדעת המ"א צ"ח אות א' הסיק ואף אם יארע שיפגע תחלה בזה"ר יתקנו מידו ויעול תחלה הש"י ואין

ו (ט) הזהיר במצות ציצית. מצוה (ס) לעשות טלית נאה וציצית נאה וה"ה כל המצות צריך לעשותן בהידור בכל מה דאפשר שנאמר זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות אבל (ו) אסור לרקוס פסוקים של תורה בטלית ומ"מ אם כבר נרקם מותר לברך עליו ואף על מפות אין מורין היתר לכתחלה לרקוס ד"ת עליו:

א (א) אחר שלבש וכו'. ואפילו אם הטלית אינו חייב אלא מדרבנן כגון שאולה אחר שלשים יום וכנ"ל בסימן י"ד וכל כה"ג ג"כ יש להקדימו לתפילין [ארה"ח]: (ב) יניח תפילין. ומי שאין ידו משגת לקנות ציצית ותפילין הכריעו (ה) האחרונים דתפילין קודמין כי ציצית הוא רק מצוה אם יש לו טלית של ד' כנפות ותפילין הוא חובה ומי שאינו מניחן הוא בכלל פושעי ישראל בגופן וכדלקמן בסימן ל"ו. וכ"ש לענין לקנות תפילין מהודרין וטלית נאה דתפילין קודמין לכו"ע והעולם נכשלין בזה. מי שאין ידו משגת לקנות ציצית ותפילין (ג) אין מחוייב לחזור על הפתחים כדי לקנותן אבל מי שידו משגת אך סומך על מה ששואל מאחרים אחר שיצאו בהן כתב הב"ח דעונשו גדול*) (ג) שלא יפגע. פי' אפילו לא יאחוז בהם בידו רק לפי הושטת ידו הם מונחין לפניו תחלה אין מעבירין עליהם (ג) וצריך להקדימן וכל זה דוקא אם רוצה להניח עתה התפילין אבל (ד) אם עדיין אין רוצה להניחם רק לאחר זמן לא שייך בזה אין מעבירין על המצות:

שעדיין לא הוציאו מן הכיס קיל עפי ואפילו אם נגע בהן בידו מותר לו וצמ"ז אות י' דלמ"א מותר לכתחלה להיות מונחין בשו"ה הש"י והש"י בתוך

שער הציון

(ה) אחרונים: (ו) אחרונים: (ה) א"ר ופמ"ג וח"א ועוד ש"פ: (ג) ע"ת בשם היר"ד: (ג) כמו שביררתי בבה"ל: (ד) הח"א ומייתי ראיה לזה ממ"א סק"ד ע"ש:

* גם מצוי שעי"ז אינו מקיים מצות תפילין כדין וגם מברך לבטלה ועובר על לא תשא כי לפעמים הקשר קטן או גדול לפי מדת ראשו והוא מתעצל לתקנו או שחבירו מקפיד על זה וכבר כתב הפמ"ג דתפילין שמונחין שלא במקומן הם כמונחין בכיסן:

איש מצליח

1. והרב ארחות יושר הזהיר שייכבס את הטלית כפעם בפעם כרי שיחא מלובן: 2. ורק יזהר שלא ישב על הטלית עצמה דהוי כיושב על ד"ת (כה"ה אות כ"ד):

הגהות ותיקונים: (א) ד': (ב) וכוונת:

3. ואם התפילין מונחים על הטלית בפנים יותר מהטלית באופן שכשמושיט ידו פוגע בטלית תחילה שרי, וכמ"ש המ"ב לקמן סי' רע"ד סק"ה ע"ש:

הדפסה ברולוצית מס' - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן ההוצאה

משנה ברורה עם הגהות איש מצליח - א כהן, ישראל מאיר בן אריה זאב עמוד מס': 79 הודפס ע"י אוצר החסד

התפילין למעלה מן הטלית כדי שלא יפגע בהתפילין קודם שיפגע בהטלית ד מ"א
ויצטרך להעביר על המצות כדי להתעטף בהציצית קודם הנחת התפילין שהרי סק"א
מצות ציצית היא תדירה שנוהגת בין בחיל בין בשבת וי"ט ותפילין אינן נוהגין
בשבת ויום טוב והדיר קודם לשיאנו תדיר :

ג ואם לא נזהר בזה ונהג כים התפילין למעלה מן הטלית ד אעפ"כ יתעטף תחלה
בהטלית קודם שיניח תפילין ואין זה כמעביר על המצות כיון שהתפילין הם

מכוסים ומנוחים עדיין בתוך כיסם אבל אם ה' התפילין הם בגלוי ומנוחין בלא
כיסן למעלה מן הטלית אסור להעביר על המצות שנזדמנה לידו וצריך שיניח
התפילין קודם עטיפת הטלית :

ד וזכר אם תפילין מונומים בידו ואין מונומן עדיין לפניו הטלית א"צ להמתין על
הטלית כדי להקדימו להנחת תפילין אלא יניח תפילין מיד וכשיביאו לו טלית
יתעטף בו מפני שאין משהין את המצוה אף על פי שיש לו מ"ז שיעשה אה"כ
המצוה יותר מן המוכרח מצוה בשעתה חביבה :

ה וי"א ח שהנחת תפילין צריך להקדים לעטיפת הציצית מפני שהתפילין יש
בהם קדושה יתירה וקיבול עול מלכות שמים :

ו ס והרוצה לצאת ידי כולם ילבוש טלית קטן בביתו קודם הליכתו לבהכ"נ ואח"כ
יניח תפילין מיד גם כן בביתו קודם הליכתו לבהכ"נ ואז ילך לבהכ"נ לביש
בציצית ומוכתר בתפילין כמבואר השעם בזה ויש בבהכ"נ יתעטף בטלית גדול
י ואף אם נזדמן לידו הטלית גדול בעידו בביתו קודם שהניח תפילין א"צ להתעטף בו
בביתו ואינו כמעביר על המצוה שנזדמנה לידו כיון שאין בדעתו כלל ללבושו כאן :
ז והעולם יא נהג להתעטף אף בטלית גדול בביתו קודם הנחת התפילין ואחר כך
מניח תפילין והולך לבהכ"נ יב ובמקומות שנכרים מצויים ברחוב אין מתעטפים
בטלית גדול עד בואו לחצר בהכ"נ :

ח יג אע"פ שמדינא דגמרא מותר לילך בתפילין מגולין במבואות המטונפות אפי'
יש שם מינוף להדיא מ"מ אם יודע בודאי שילך דרך מבואות המטונפות לא
יניח תפילין עד בואו לחצר בהכ"נ ושם יניח תפילין קודם כניסתו לבהכ"נ לקיים
דברי הוזהר ויש יד נוהגין להניח תפילין בבית ולכמותם בשעת הליכה במבואות
המטונפות וכן נכון :

ט טו הרא"ש ז"ל היה מברך ברכות השחר עד עומר ישראל בתפארה והיה מניח
תפילין ואח"כ מברך עומר ישראל בתפארה כדי ליתן שבח והודיה בברכה זו
גם על התפילין שהם נקראים פאר שנאמר " פארך חבוש עליך :

י טז אם א' התקשר את עצמו בקנס לילך לאמירת תהלים קודם אור הביקר ואח"כ
רוצה לחזור בו מפני שאינו יכול לילך לבהכ"נ מלאבש בציצית ותפילין הרשות
בידו לחזור בו ופטור מקנס וס"מ צריך התרה לנדרו (ע"י צ"ח סימן רל"ב וס' רי"ג) :
יא יז יכוין בהנחת התפילין שצונו הקב"ה לכתוב ד' פרשיות אלו שיש בהם יחוד
שמו ויציאת מצרים ולהניחן על הזרוע כנגד הלב ועל הראש כנגד המוח כדי
שנזכר נסים ונפלאות שעשה עמנו שהם מורים על יחודו ואשר לו הכח והממשלה
לעשות בעליונים ובתחתונים כרצונו וישעבד להקב"ה הנשמה שהיא במוח וגם
תאות ומחשבות לבו לעבודתו יתברך ועל ידי הנחת תפילין יזכור את הבורא
יתברך וימעיט הנאותיו :

יב יח בתחילת יניח תפילין של יד ואח"כ תפילין של ראש ואם פגע בשל ראש יח
תחילה יעבור על אותו מצוה ויניח ש"י תחלה כיון שקדימת ש"י יד לשל ראש
הוא מן התורה שהרי בתחילה נאמר וקשרתם לאות על ירך ואח"כ והיו לטוטפות
וגו' לפיכך אין משיניחים על העברת המצוה בזה :

יג יט תפילין של יד ותפילין של ראש אינן מצות אחד אלא הן ב' מצות שאין
מעכבות זו את זו כמו שיתבאר בסימן כ"ו ולפיכך כל אחת ואחת טעונה
ברכה

סימן כה דיני תפילין וכוונתם. ובו כ"ט סעיפים :

א כתב רבינו הב"י אחר שלבש מלית מצויין יניח תפילין שמעלין בקודש עכ"ל והקשו עליו דאדרבא כיון התפילין מקודש יותר הא קו"ל כל המקודש מחבירו קודם לחבירו וא"כ הו"ל להקדים תפילין לציצת [מג"א] סימן כ"ח והגמ"ר אבל דברי רבינו הב"י צודקים והנה במנחות [מ"ט:] מסקינן דתדיר ומקודש שניהם שווים במעלה ויכול להקדים מי שירצה וכך פסק הרמב"ם בספ"ח מתמידין ע"ש וציצת דגבי תפילין היא תדיר שנוהג גם בשבתות ויו"ט וזהו שאומר דכיון דשניהם שווים במעלה לכן מצד מעלים בקודש כלומר להעלות את טפו לכן מקדים המלית להתפילין וכן הוא ביוהר סף פ' במדבר דציצת ילבש קודם לתפילין ע"ש :

ב ומ"ם כתב בסעיף ב' דמי שהוא זהיר במלית קמן ילבשו ויניח תפילין בביתו וילך לבוש בציצת ומוכתר בתפילין לבהב"נ ושם יתעטף במלית גדול עכ"ל כלומר דהוזהר מזהיר לבא לבהב"נ מעוטף בציצת ותפילין ואין דרך לילך במלית גדול מביתו לבהב"נ ואיך יעשה והרי צריך להקדים ציצת לתפילין כמ"ש לזה אומר דכיון שיש עליו מלית קמן יכול ללבוש התפילין בלא המלית גדול וילך לבהב"נ ושם יניח המלית גדול ונמצא שיקיים הכל ורבינו הרמ"א כתב על זה והעולם נהג להתעטף אף במלית גדול קודם ולברך עליו ואח"כ מניח התפילין והולך לבהב"נ עכ"ל ואינו חולק על רבינו הב"י אלא בזמניו היו היהודים דרים בפ"ע והיו יכולים לילך גם במלית גדול לבהב"נ ולכן לא היו צריכים לקיים דברי הוזהר עפ"י המלית קמן שאיט עיקר אלא לובשים המלית גדול והתפילין והולכין לבהב"נ ובזמננו בעוה"ד א"א לעשות זה כלל ואנו מניחים המלית והתפילין בבהב"נ :

ג וכיון שנתבאר בסעיף א' שיש להקדים הציצת להתפילין לכן יש לזהר אותם המשימים כים התפילין עם המלית לתוך כים אחת כפי הסנהג שלט שלא יניחו כים התפילין למעלה וסמוך לפתח הכים יותר מהמלית כדי שלא יפגע בהתפילין תחלה ויצטרך להניחם קודם המלית דאין מעבירין על המצות ואע"ג דהתפילין עדיין בתוך כיסן ולא שייך בזה כל כך מעם דאין מעבירין [מג"א סק"א] מ"ם כיון דגם מעם הקדמת המלית להתפילין ג"כ אינו מבורר כל כך וכ"ש לפי מה שבארנו שוין הן במעלה מעיקר הדין והמלית הוא תדיר והתפילין מקודש ולכן בפגיעה כל דהוא להתפילין יש להקדימן ואע"ג דבתפילין כשפוגע בשל ראש תחלה לא חיישינן למעם דאין מעבירין כמו שיתבאר התם שאנו דגוה"כ הוא להקדים השל יד כמו שיתבאר משא"כ במלית ותפילין [מ"ז סק"א] :

ד אבל בזה שנתבאר בסעיף ב' דמניחין תפילין בביתם והמלית בבהב"נ בזה ודאי ליכא חששא אף שיפגע בהמלית קודם מ"ם א"צ להתעטף בו בביתו כיון שאין דעתו

ללבוש באן לא שייך בו דין קדימה כמו בסימן קס"ח שצריך להקדים להסציא פת חטים משעורים וזה כשרוצה לאכול מהפת חטים אבל כשאנו רוצה לאכול לית לן בה וה"נ כן הוא [מג"א סק"ד] ודע דכל זה הוא כשיש לפניו מוכן המלית והתפילין בזה חקרנו את מי להקדים אבל כשהתפילין מוכנים לפניו והמלית אינו מוכן לא ימתין עד שיביאו את המלית אלא מניח התפילין וכשיביאו המלית יתעטף בו :

ה כבר נתבאר שע"פ הוזהר הוא ענין גדול לילך לבהב"נ מעוטף במלית ומכתר בתפילין ואפילו אם צריך לילך דרך מבואות המטונפות יכול לילך ורק שיכסה השל ראש וכל כך גדול ענין זה עד שיש מן הגדולים שפסק באחד שנתקשר עצמו בקנס לילך לבהב"נ קודם אור הבוקר לאמירת תהלים בחבורה ועתה רוצה לחזור בו מפני שאין ביכולתו לילך מעוטף במלית ותפילין קודם אור היום שיכול לחזור בו ופסור מהקנס וגם אין הנדר חל עליו מפני שזהו דומה לנדרי שנגזר [מג"א סק"ג] צטס מהרמ"ל סי' ל"ז] וממעם זה לא היה האר"י ו"ל מעשרה ראשונים בבהב"נ מפני שהרבה באו קודם אור היום והוא לא רצה לילך ברא עיטוף ועיטור המלית והתפילין [שס] ומ"ם כמה גדולים חלקו בזה דקודם אור היום שעדיין אין זמן ציצת ותפילין לית לן בה ולא בזה היתה אזהרת הוזהר [א"ר ונ"ש ונ"ע] ועכ"פ התרת נדר ודאי צריך [מג"א שס] ומעם האר"י ו"ל לא היה מפני זה בלבד אלא מפני שהיה חולי מעים והוצרך לפנות ורא היה ביכולתו לבא מקודם [מתה"ש וכ"כ סמ"א צטו' ל' סק"ח ע"ט] :

ו וכך היה מנהגו של הרא"ש ו"ל שהיה מתעטף במלית ומסדר הברכות עד עומר ישראל בתפארה והניח תפילין ואמר ברכה זו מפני שהתפילין נקראו פאר ונאה דברכה תיכף אחר הגדת התפילין כן כתבו המור וש"ע בשמו ולא דנא הוא שהרי בגמרא נסדרו ברכות השחר על ענינים אחרים [ברכות ס'] : וברכה זו היא על הלכשת הכובע כמ"ש בסו"מ ו"א אלא משום דאנחנו אין ביכולתנו לסדר הברכות איש על מקומו אנו מסדרים אותם ביחד או בבית או בבהב"נ כמו שיתבאר שם אלא השמיענו כיון דאדם גדול כהרא"ש ו"ל עשה כן ודאי מי שביטלתי לפי גופי ודרכו לעשות כן יעשה כן ולא דנא הוא :

ז כל איש ישראלי מחויב לשמור שיהיו עליו התפילין בשעת ק"ש ותפלה וכל הקורא ק"ש בלא תפילין באלו מעיד עדות שקר בעצמו וכלאו מקריב זבח בלא נסכים [ברכות י"ד:] כלומר דהעדות שקר הוא שאומר וקשרהם לאות על ידיך וגו' והוא לא קשרם וגם הק"ש שקרא לא עשה רק כחצי מצוה כמו שמקריב זבח בלא נסכים ועד מתי יחיו התפילין עליו יתבאר בס"ס זה שיהיו עליו

באר הגולה
ג' וזכר פרשת
אחרי.

אין לריך להמחין על הליזית אלא מניה תפילין וילך לבוש בציצית וסוכתר בתפילין לבית הכנסת
הדר בתלית קטן וילבשו ויניח תפילין בביתו וילך לבוש בציצית וסוכתר בתפילין לבית הכנסת
שם יתעטף בתלית גדול: הגה והעולם נהגו להתעטף אף בטלית גדול קודם ולנכך עליו ואח"כ
מניח

כף החיים

טלית גדול לריך ללבוש קודם כניחת תפילין כמ"ל אורח א.
וכי כהני למה זיל על שם הוזהר וכביאו כהני אורח ר.
וכי כהני כהני על פי במדבר דף ק"ז ע"ב אורח ג'
בשם הרמ"ז ואין ישיש. וכי לפיל אורח א' בשם
האחרונים יע"ש:

שם ויניח תפילין בביתו דוקא בביתו כדי שיהא משהח
ביתו בלית ותפילין. מיל סקני בשם הוזהר
וסכוותה. וכי הלבוש. וכי כהני בשם מורה נבוכים ס"ג ג'
אורח ס"ב שחילי זיחיס אורח ד' חיל הוזהר פ' ואחמק דף
רס"ב ע"א איך שמעך בשעתך דבר נש אקדים בשלמה לילא
וקס ואשחל באורייתא עד דכיר לשל. בשלמה אנה תפילין
ברישא ותפילין ברשיא קדישא בדרושא (פיין מ"ט ב"א)
הקודם בשם מהרי"א אמה וברמ"ז ואין שיכנו לטון זה של הוזהר
שקדים תפילין החלה) ואחמק בעיפישא דמליה ואחי לנפקא
מחרשא דביחיה אפרע במחא רשימא דשמא קדישא בחרשא
דביחיה. ארבע מלאכין קדישין מזווגן עמיס ונפקין עמיס
מחרשא דביחיה ואזי ליה לבי כנישחא ומכרזי קמיס כזו
יקרא לדיוקנא דמלאך קדישא כזו יקרא לביס דמלאך
לפרישא יקרא דמלאך רוחא קדישא שריא פליס אכרז ואמר
ישראל אשר כך אחפאל. כדן כהא רוחא קדישא שללא
לפילא ואסיד פליס קמיס תלכא קדישא כדן סקיד מלאך
עילא למכחב קמיס כל אינן בני סיכליס כל אינן דאשחמדין
קמיס הכיד ויכחב שער זכרון לפניו וכו' ולא עוד אלא
דקביס מחבבה ב"ס וסכרז פליס כולכו שלמין חמו מס
בריס סכרז כעולמי. ומאן דישול קמיס לבי כנישחא כד נפיק
מחרעי ונא תפילין ברישיא וזיחיס בלבוש וואמר אשחמדין
אל סיכל קדשך ביראחך קביס אמר אן כהא מורא כה
סכיד סכרזא דשקרא פכיל. וסכילא איך אורח ו' ותפיל
אורח ב' בקי"ר. ופיין לקמן אורח י':

יד) כשהוא אדם מחמטף בלית ויולא מפחה ביהו
הקביס שמה ויולא המחמטף ח מהס
ויולא האדם מכל נזק ומכל משחית. איך נכורא אשכנז
עלי מאן דנסיק מחרע ביהיס בלית ותפילין ברישא אורמנה
בס שיגחא וחרין מלאכין ומלון יחיס לבי כנישחא ומכרזין
ליס וחד מקפגחא וזיל אכרזיס ועל כהניס עני אמן. ולקיס
כרלובני פ' שלח לך בשם הוזהר וסכילא מריס גדיע
אורח ב' וקי"ר שליס כזיני תפילין דף מ"א פ"ב וסכ
חידא בשם רבס לפי מפ' כ"ז אורח כ"ח וסכרזיס בשם ק'
כחיס ס"י יי"ד אורח כ"ד:

טו) במקום שנמצאים שם עמיס כולכיס ברחובות
וחושש שיפניו עליו אם ילבוש בלית
ותפילין בביתו וכולך לביס ראיח חכמיס מחמטפיס
שלוכיס פליס גדול ותפילין דרשי ודריה בביתם ואח"כ
בשולכיס לביס מכיס תפילין חמה כסובע שכרזיס
וכפליה מניחם אורח על כחסיס חחא כנלימא ואח"כ
בשולכיס לביס מליחיס כפליה מחמא כנלימא ומניחם
אורח

אכל כהא דאין לנו דמליה לית קידמה אלא מאסמכחא
בשלמא מוטב שחדח מאסמכחא ו משעבור על סמליס. ב"י.
נב"י. וכל זה לפי השם אבל לפי דברי הארי זיל
נחנן טעם בסוד לריך ללבוש לית קודם תפילין ותפילת
כל יד קודם תפילת של ראש. (פיין משיל אורח א' ובזיונים
כזיני שם על דברי הארי זיל וגם בזיונים כזיני ב"א)
הקודם על דברי הארי זיל) אין חילוק וככו שחא פגע
בתפילין של ראש תפילת וסלקנה ויניח כל יד תפילת כ"ס
אם אירע ופגע בתפילין תפילת וסלקנה ויניח. לית תפילת
ואפי"ן דאין מעבדין על המליה וליפין מקרא דכתיב ושמרתם
אח המליה אם בלש מליה לידך אל חממלס וכמ"ס הלבוש
זה נאמר על שחר מליה שאין להם סדר אבל מליה שיש
להם סדר על פי הסוד מעבדין כמו בתפילין. אח"כ ראיח
שן כחב ג"כ ס"ב אורח א'. יסכ ללב אורח ו' וכן איך
פ' וירא איך ר':

ח) שם כדי שלא יעבור על המליה. אם תפילת של שבה
כ"ס מונה כ"ס טעון כ"ס פליה של חול ותפילין
ותפילת של שבה כ"ס למעלה מן ככל יכל לביח פליה של
שבה וליקח פליה של חול ואין כ"ס מליס אין מעבדין על
המליה כיון דאין דעהו ללבוש עהס בחיל אלא כיוס שבה.
ברכי אורח ג'. ופי"ש שכיחא ראיח מדברי סמיא סקיד יע"ש
סידור זי"ע כזיני מקוס כניחת תפילין אורח ב'. ס"ך דף
ל"ז ע"א. וכל אורח פ'. שפיח אורח ב'. תפיל אורח ב':

ט) שם כדי שלא יעבור על המליה. הא דאין מעבדין
על המליה כהא מדכרנן. רדב"ז ח"ב ס"י חקסיס
יד מלאכי ח"ב ס"י ג'. ולא זכר כהניספת פליני פליס. פיין
זכר מערכת כ"א ס"י פוב וכיד פחמי פולס אורח ג' ופיין
חסיספת מנילס דף ו' ע"ב ד"ס מהכחב:

י) שם כהניס. סיח א"כ תפילין מזמניס כזיני ואין לו
לית אין להמחין וכו'. ולפי משיל בשם הארי
זיל שסכרר וסחיקון כהא דוקא לריך ללבוש לית קודם תפילין
וכי כהני דף (ל"ז ע"ב דמדברזי כזיכר פ' במדבר דף ק"ז
ע"ב נראכ דאיקור גדול לכניח תפילין קודם תפילת יע"ש
איך אם מוכנס לו שיכיל לו לית קודם שיכור זמן קס
ותפילת לריך להמחין עד שיכיל לו לית ויחמטף בלית ואח"כ
יניח תפילין ויחפיל. ופ' עריס אורח ד':

יא) שם כהניס. אלא מניה תפילין וכשנציאין פליה
מחמטף. פיין כדכרנו לקמן ס"י כז אורח א' מה
שנכחב כז כסיד:

יב) סעי' ב'. מי שהא זכיר כפליה קטן וילבשו ויניח
תפילין וכו'. וכו' לפי סכרז מקובלי סכרז שכיח
ב"י שחמרו שמי שאין לו פליה קטן ודאי יניח פליה ואח"כ
תפילין אבל מי שלבש פליה קטן יניח תפילין חמלה ואח"כ
יחמטף בפליה גדול. ופסעם כיון שלבשו פליה קטן ואח"כ כניחו
תפילין הרי כבר קיימו דברי הוזהר. אבל הארי זיל דחכ
כנרז ו' וכחב לא ק משישחא חכר אלא כן פליה קטן כן